

Hoelang blijven we nog telewerken?

‘Een besmetting op het werk is zo gebeurd’

Klopt de indruk dat we toleranter zijn voor inbreuken op de telewerkverplichting dan voor lockdownfeestjes? De overheid wil met flitscontroles inbreuken nagaan. Werkgevers reageren geërgerd.

Door HAN RENARD, foto DIEGO FRANSENS

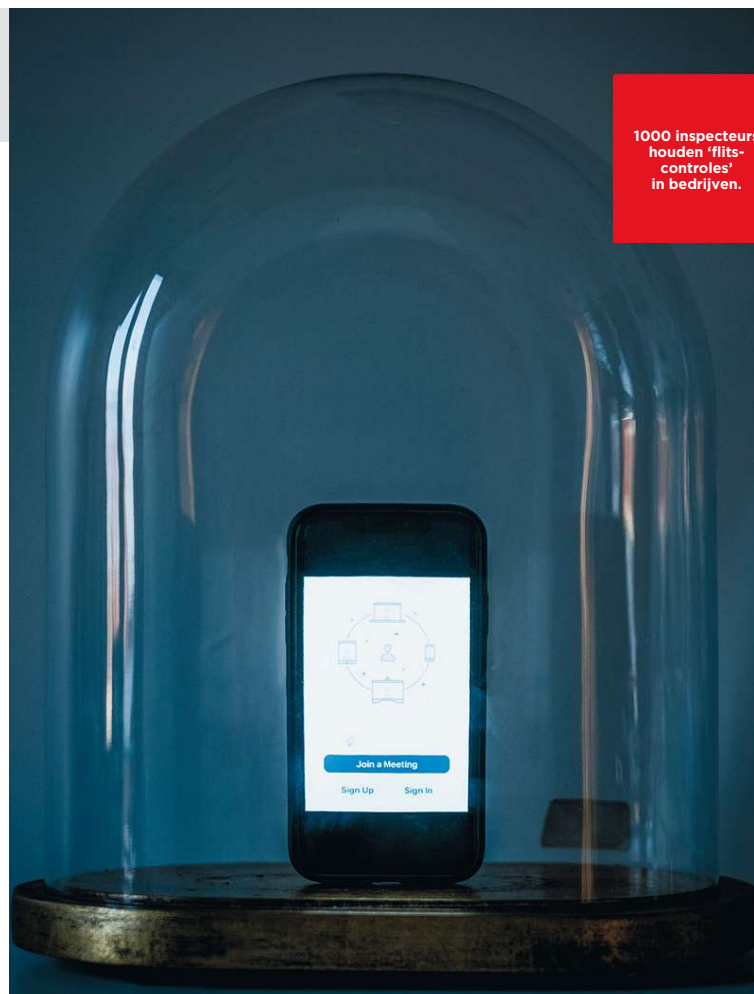
Sinds begin november moet iedereen opnieuw telewerken, tenzij het niet anders kan. Of in het jargon: tenzij thuiswerk onmogelijk is door de aard van de functie of omdat de continuïteit van de onderneming erdoor in het gedrang komt. Ondanks die verplichting zien experts de woon-werkverplaatsingen sinds midden november toenemen. Het wordt opnieuw drukker op de snelwegen, en de urgentie om thuis te werken wordt kennelijk niet zo sterk ervaren als tijdens de eerste lockdown. Begin januari zijn de verzamelde federale inspectiediensten dan ook begonnen met zogenaamde flitscontroles in bedrijven. Een duizendtal inspecteurs zal nagaan of de coronamaatregelen wel goed worden gehandhaafd, met een extra focus op telewerk.

Bazooka

Joris Vandersteene, senior manager hr-projects bij het Verbond voor Belgische Ondernemingen (VBO), zegt dat de werkgeversorganisatie op zich niet gekant is tegen verplicht telewerken om gezondheidsredenen, maar zet wel vraagtekens bij de ‘inspectiebazooka’ die de overheid op de bedrijven richt. Ook omdat het VBO een daling van het

telewerk in november en december niet bewezen acht. ‘In november werkte maar liefst 30 procent van de werknemers voltijds en 13 procent deeltijds thuis, het hoogste gecombineerde cijfer sinds het begin van de coronacrisis. En sowieso komt slechts 45 procent van de banen voor thuiswerk in aanmerking’, zegt Vandersteene. ‘Wij pleiten daarom voor wat meer nuance in het beleid. Het stelsel dat in september gold, waarbij telewerk sterk werd aanbevolen maar bedrijven nu en dan veilige zogenaamde terugkeermomenten voor hun personeel konden organiseren, verdient onze voorkeur. We merken dat ook werknemers blij waren om eens terug naar kantoor te kunnen en niet permanent thuis, in niet altijd ideale omstandigheden, vast te zitten.’

Het VBO betwist dus dat bedrijven in november en december slordiger met de thuiswerkplicht zijn omgegaan. Vandersteene: ‘Het idee dat er minder aan telewerk wordt gedaan, is niet meer dan een buikgevoel. Je kunt dat niet wetenschappelijk hardmaken. Daarom vinden wij de verscherpte telewerkcontroles, met een arsenaal van maar liefst 1000 controleurs, in bedrijven die het toch al heel moeilijk hebben, disproportioneel.’

1000 inspecteurs houden ‘flitscontroles’ in bedrijven.

Experts en politici verwijzen onder meer naar de mobiliteitsdata van Google, van mensen die hun telefoonlocatie delen, die in de maand december een stijging met 12 procent aangeven van het woon-werkverkeer. Volgens Vandersteene is die stijging haast volledig toe te schrijven aan het heropenen van de scholen, met 200.000 leerkrachten die zich opnieuw naar hun werk begeven, plus 800.000 leerlingen, wier mobiele telefoons in die data ook deels worden meegeteld. ‘Een jongere die zijn gsm bij zich heeft op school, wordt beschouwd als “aanwezig op een werkplek”,’ zegt Vandersteene.

Het VBO vraagt dat de overheid zelf een tandje bij zou zetten. Overheids-

diensten worden essentieel geacht voor de werking van het land en vallen buiten de telewerkverplichting, ‘maar heel wat administratieve taken kunnen best thuis worden verricht’.

Inbreuken

Toch lijken extra controles op telewerk geen verspilling van mankracht of energie. Sinds half december voerde de arbeidsinspectie enkele honderden specifieke telewerkcontroles uit in bedrijven. ‘In 20 procent van de gevallen werd een inbreuk vastgesteld. Dat vinden wij aan de hoge kant’, zegt Laurens Teerlinck, woordvoerder van minister van Werk Pierre-Yves Dermagne (PS). Voor de net gestarte flitscontroles zijn

nog geen representatieve cijfers beschikbaar. ‘Maar inbreuken op de thuiswerkverplichting zie je in alle sectoren en in alle regio’s. Over het algemeen geldt wel dat multinationals en grote bedrijven de telewerkplicht beter naleven dan kleine bedrijven’, aldus de woordvoerder.

Bedrijven moeten werknemers die ze op de werkvloer onmisbaar achten een attest geven. Ze kunnen zelf inschatten wie daarvoor in aanmerking komt, maar de inspectiediensten controleren of het bedrijf wel een degelijk thuiswerkplan voor zijn personeel heeft uitgewerkt. En toch blijft er vaak een grijze zone. Een technisch tekenaar die op kantoor een grote tekentafel en een zware computer met specifieke programma’s heeft staan: mag die naar kantoor, of moet hij zijn spullen verhuizen?

Dilemma’s in verband met thuiswerken zijn uiteraard niet alleen een kwestie van materiaal of uitrusting. Ruim de helft van de werkgevers, zo blijkt uit enquêtes die de Nationale Bank coördineert, vindt inmiddels dat het verplichte telewerk een negatieve impact heeft op de productiviteit. Het mag niet verbazen dat iedereen verhalen kent van leidinggevenden die hun personeel naar kantoor sommeren voor zogenaamd essentiële vergaderingen of een contact in levenden lijve, ook al mag het in principe niet.

Totale lockdown

‘Ook op basis van de contactdata zagen we na de herfstvakantie, toen het contactgedrag op het werk op een dieptepunt zat, opnieuw een toename van de contacten op het werk’, zegt biostatisticus Geert Molenberghs (UHasselt en KU Leuven). ‘Mensen hadden het gevoel: de cijfers zijn goed, het vaccin komt eraan, het loopt wel los. Maar wie kan telewerken en dat niet doet, is strafbaar. Wat ook onder de radar is gebleven, is het overheidsapparaat. Dat is ook een grote werkgever, maar ik heb het gevoel dat thuiswerk daar lakser wordt toegepast dan in de bedrijven.’

De infecties op het werk lagen in december en januari rond de 8 procent. ‘Het gaat om mensen die aangeven dat ze vermoedelijk daar besmet zijn

geraakt’, aldus Molenberghs. ‘Vaak wordt uit zo’n cijfer afgeleid dat het best meevalt met het besmettingsgevaar op de werkvloer. Maar wie besmet wordt op het werk, neemt dat mee naar huis en besmet daar zijn andere gezinsleden. Je moet dus rekening houden met een vermenigvuldigingseffect.’

Toch veroorzaken de inbreuken op de thuiswerkplicht relatief weinig ophef. De maatschappelijke verontwaardiging over mensen die lockdownfeestjes bijwonen, lijkt veel heftiger. Terwijl de impact van mensen die de telewerkregels losjes toepassen op de verspreiding van het virus misschien een stuk groter is?

‘Zeker, want het gaat hier over veel meer mensen’, zegt biostatisticus Molenberghs. ‘Epidemiologisch bekeken zijn de risico’s van een paar lockdownfeestjes met 15 mensen, tegenover 500.000 of zelfs maar 100.000 mensen die niet telewerken, veel kleiner. En wie telewerkt, verplaatst zich ook niet met het openbaar vervoer, bijvoorbeeld. Door te telewerken, kun je behoorlijk wat winst boeken.’

Maar mensen hebben allicht minder de notie van gevaar als het een werksituatie betreft. ‘Ze denken: ik ga zeker niet naar een feestje, want dat is gevaarlijk en asociaal – en terecht – maar op het werk zal ik gewoon voorzichtig zijn en het komt wel goed. Maar dan komt je collega je iets vragen en zit je even samen voor je computerscherm, misschien zelfs zonder mondkap, of je lunct eens samen, en dan is een besmetting zo gebeurd.’

Hoe het ook zij, voltijds telewerken valt veel mensen zwaar. Zullen we dit nog lang moeten volhouden? ‘Dat ligt eraan hoe de besmettingen evolueren’, besluit Molenberghs. Veel zal daarbij afhangen van de Britse variant, het gemuteerde virus dat in september in Londen is opgedoken. Als die meer besmettelijke variant, die nu ook in Denemarken en Nederland oprukt, ook bij ons de kans krijgt zich te vermeerderen, zal wat sleutelen aan de knoppen van de huidige, milde lockdown niet volstaan. ‘Dan is alleen een totale lockdown nog een optie, en wordt de discussie over al of niet telewerken irrelevant.’ ●

‘Ik heb het gevoel dat thuiswerk bij de overheid lakser wordt toegepast dan in de bedrijven.’

Geert Molenberghs